

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2019-20-91>

УДК 657:005.53

Бухгалтерський облік як основне джерело інформації про прийняття управлінських рішень

Любар Оксана Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку
Вінницького національного аграрного університету

Ващилова Наталія Василівна

студентка
Вінницького національного аграрного університету

Домбровська Валентина Вадимівна

студентка
Вінницького національного аграрного університету

Lyubar Oksana, Vashchilova Natalia, Dombrovska Valentina
Vinnitsa National Agrarian University

У статті розглянуто місце бухгалтерського обліку як джерела інформації в економічному середовищі підприємства. Визначено провідну функцію бухгалтерського обліку в аспекті збору інформації для прийняття поточних та стратегічних управлінських рішень. Саме інформаційна функція бухгалтерського обліку буде забезпечувати користувачів бухгалтерською інформацією, яка потрібна для прийняття управлінських рішень. Представлено види інформації, яка використовується в обліку для управління підприємством. Висвітлено основні види управлінських рішень, за допомогою яких підприємство має змогу ефективно здійснювати свою господарську діяльність. Представлено основні інструменти управління підприємством, різноманітні засоби та процеси, зокрема ведення бухгалтерського обліку, на основі якого здійснюється прийняття поточних стратегічних управлінських рішень.

Ключові слова: система управління, облік, інформація, функція, контроль, рішення.

Любар О.А., Ващилова Н.В., Домбровская В.В. БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ КАК ОСНОВНОЙ ИСТОЧНИК ИНФОРМАЦИИ О ПРИНЯТИИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

В статье рассмотрено место бухгалтерского учета как источника информации в экономической среде предприятия. Определена ведущая функция бухгалтерского учета в аспекте сбора информации для принятия текущих и стратегических управленческих решений. Именно информационная функция бухгалтерского учета будет обеспечивать пользователей бухгалтерской информацией, которая нужна для принятия управленческих решений. Представлены виды информации, которая используется в учете для управления предприятием. Освещены основные виды управленческих решений, с помощью которых предприятие имеет возможность эффективно осуществлять свою хозяйственную деятельность. Представлены основные инструменты управления предприятием, разнообразные средства и процессы, в частности ведение бухгалтерского учета, на основе которого осуществляется принятие текущих управленческих решений.

Ключевые слова: система управления, учет, информация, функция, контроль, решение.

Lyubar Oksana, Vashchilova Natalia, Dombrovska Valentina. ACCOUNTING AS THE MAIN SOURCE OF INFORMATION ABOUT MAKING MANAGERIAL DECISIONS

The place accounting as an information source in the economic environment of the company. Determined leading accounting function in terms of gathering information to make current, strategic management decisions. This information function of accounting is to provide users of financial information needed for decision making. Presented types of information used in accounting for management. The basic types of management decisions by which the company can effectively implement their business. The basic management tools now, various tools and processes including accounting on the basis of which carried the current strategic decision-making. Company management is interconnected with the primary information that is grouped and converted into the accounting system to aggregate information describing the state of accounting objects. As a result of this transformation as new information becomes different from the original. This accounting is reliable and accurate information base for economic management company. Accounting record provides information that makes it possible to characterize the current situation, to exercise control over all aspects of management, to determine the most appropriate areas of enterprise development and the creation of reasonable accounting objects. As a result of this transformation as new information becomes different

from the original. This accounting is reliable and accurate information base for economic management company. Accounting record provides information that makes it possible to characterize the current situation, to exercise control over all aspects of management, to determine the most appropriate areas of enterprise development and the creation of reasonable accounting objects. As a result of this transformation as new information becomes different from the original. This accounting is reliable and accurate information base for economic management company. Accounting record provides information that makes it possible to characterize the current situation, to exercise control over all aspects of management, to determine the most appropriate areas of enterprise development and the creation of reasonable.

Key words: control system, accounting, information, function, control, decision.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для нормального функціонування будь-якої ланки ринкової економіки вкрай необхідно, щоб учасники, приймаючи рішення, мали достовірну та об'єктивну інформацію про майно, фінансове становище, результати роботи (прибутки, доходи чи збитки), а також про процеси їх формування як на власному підприємстві, так і у партнерів на підставі попередніх даних. Таку інформацію надає тільки бухгалтерська система обліку.

Бухгалтерський облік є найважливішою частиною системи управління. Всі питання, які потрібно вирішувати в управлінні, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним питанням, яке постійно обговорюється науковцями та спеціалістами, є сутність системи управління та проблем підвищення ефективності його упровадження за допомогою бухгалтерської інформації. Вищесказане обговорюється в роботах закордонних та вітчизняних авторів, таких як Н. Чумаченко, І. Білоусова, Ф. Бутинець, Д. Хан, В. Ластовецький, Ч. Хорнгрен, Г. Кірейцев, Т. Камінська, Н. Микитюк, В. Єфанов, О. Юрченко, В. Шило, Т. Плахтій, І. Лепетан. Вони мають певні розходження в поглядах на конкретні питання щодо впровадження системи управління, яка є необхідною для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак сьогодні досить багато залишається дискусійних питань щодо недостатності даних інформації бухгалтерського обліку в процесі прийняття управлінських рішень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виявлення місця даних бухгалтерського обліку в процесі прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах розвитку ринкової економіки в Україні та її інтеграції у світовий простір бухгалтерський облік є важливим засобом системи управління підприємствами, що

потребує постійної інформації про здійснення господарських процесів, їхній характер та обсяг, наявність майнового, трудового, фінансового потенціалу, а також фінансові результати діяльності [1].

Управління підприємством взаємопов'язане з первинною інформацією, що групується та перетворюється в системі бухгалтерського обліку на інформаційні сукупності, які характеризують стан об'єктів обліку. Внаслідок такого перетворення інформація набуває нової якості, відмінної від початкової. Завдяки цьому бухгалтерський облік є надійною та достовірною інформаційною базою управління господарською діяльністю підприємства [1].

Процес управління складається з основних та специфічних функцій і задач, які представлені на рис. 1.

Прогнозування забезпечує можливість формування варіантів ймовірного або бажаного розвитку керованої системи.

Планування ґрунтується на результатах прогнозування й має на меті усунення розбіжностей між дійсним та прогнозним (бажаним, заданим) станом об'єкта управління. План та засоби його втілення (програма) забезпечують збалансований та комплексний розвиток всіх елементів об'єкта (системи) [2].

Організування забезпечує створення й оптимізацію елементів управління на основі відповідних управлінських функцій, таких як побудова структури керуючої системи, формування структурних підрозділів та встановлення доцільного порядку й способу взаємодії між ними, форми субординації та координації тощо.

Облік полягає в отриманні, обробленні, аналізі, систематизації інформації про динаміку об'єкта управління та ефективність діяльності суб'єкта управління.

Контроль передбачає спостереження, перевірку відповідності процесу розвитку об'єкта засобам управляючого впливу. Облік і контроль взаємопов'язані. Контроль відрізняється від обліку тим, що він передбачає одержання не лише кількісної, але й якісної інформації

Рис. 1. Основні функції процесу управління

Джерело: сформовано авторами на основі літературного джерела [2]

[2]. Регулювання спрямоване на усунення відхилень, збоїв, недоліків тощо в керованій системі шляхом розроблення та вжиття керуючою системою відповідних заходів.

Оперативне планування є завершальною ланкою системи планування діяльності підприємства, а також виступає засобом виконання довго-, середньо – та короткострокових планів [2].

В процесі оперативного планування виконується детальне розроблення планів підприємства та його підрозділів, а саме окремих виробництв, цехів, виробничих дільниць, бригад, навіть робочих місць, на короткі проміжки часу, а саме місяць, декаду, робочий тиждень, добу, зміну. Таким чином, оперативне планування є важливим важелем повсякденного керівництва виробничою діяльністю підприємства.

Організація процесів формує умови та використовує фактори для досягнення цілей організації.

Реалізація продукції – це результат виконання всіх функцій системи управління за допомогою використання даних бухгалтерського обліку [2].

Структуру системи управління можна визначити як форму поділу елементів, певним чином організованих та пов'язаних спіль-

ною управлінською діяльністю, спрямованою на підвищення ефективності функціонування (оптимізацію) керованої підсистеми. Кожний елемент керуючої підсистеми повинен забезпечити реалізацію певної частини сукупної управлінської діяльності, для чого він набуває (уповноважується) відповідних функцій, прав та обов'язків [2].

Суб'єкт управління підприємством є підсистемою, що володіє всіма необхідними та достатніми системними ознаками (структура, функції, ієрархічність, автономність тощо), його діяльність цілком підпорядковується системним принципам, його вдосконалення здійснюється на основі системних критеріїв оптимізації [2].

Управління підприємством є особливим видом діяльності, спрямованим на ефективне функціонування суб'єктів господарювання. При цьому застосовуються різноманітні засоби й методи впливу на всі процеси, що відбуваються на підприємстві.

Ієрархія передбачає чіткий поділ функцій у керованій системі, підпорядкування управлінських ланок за принципом ієрархічного ланцюга, безумовне виконання «вказівок зверху», пряму відповідальність перед вищою ланкою. Ієрархія є характерною для адміністративно-командної економіки [3].

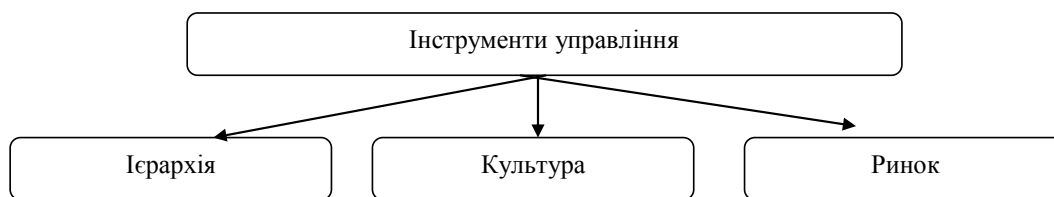

Рис. 2. Інструменти управління підприємства

Джерело: сформовано авторами на основі літературного джерела [3]

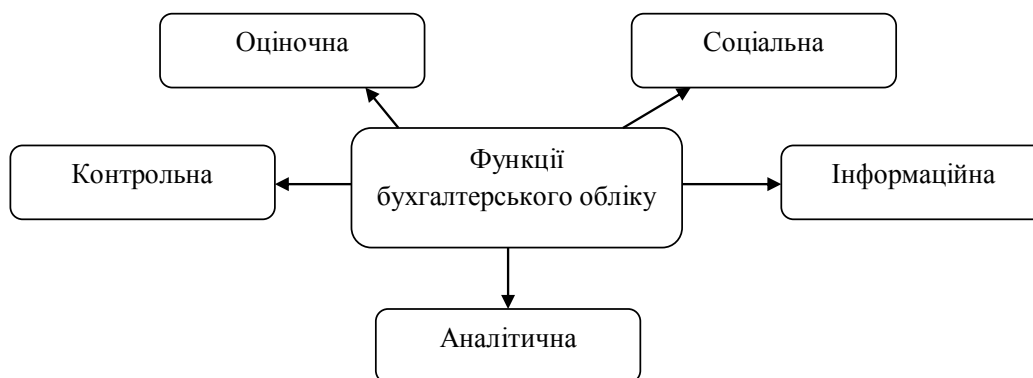

Рис. 3. Функції бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано авторами на основі літературного джерела [6]

Культура як інструмент управління ґрунтується на використанні в процесі впливу на людей системи норм, правил та засад, визнаних суспільством. Саме вони визначають стиль поведінки працівників, ставлення до виконання ними своїх обов'язків, формують відповідальність за результати роботи [3].

Ринок як інструмент управління засновується на використанні в управлінській діяльності економічних законів та економічних інтересів суб'єктів господарювання, їх економічної свободи та самостійності. Вигідність або не вигідність результату визначає поведінку суб'єкта. Зрозуміло, що «в чистому вигляді» такий інструмент використовуватися в практиці господарювання не може, оскільки існує низка обмежень з боку держави, інших інституцій щодо економічної поведінки підприємницьких структур, працівників [4].

Основним джерелом інформації є дані бухгалтерського обліку, які систематизуються у фінансову звітність. Підкреслюючи значення бухгалтерського обліку в управлінні господарською діяльністю, німецький вчений-економіст І.Ф. Шерр ще наприкінці XIX ст. писав, що «бухгалтерський облік – непогрішний суддя минулого, необхідний керівник сучасного й надійний консультант майбутнього кожного підприємства». Важливою проблемою бух-

галтерського обліку як складової системи управління є синтез сучасних наукових положень та історії науки, що дасть змогу перейти на якісно новий рівень досліджень [5].

Виходячи з вимог керівництва щодо реалізації завдань на підприємстві, на рис. 3 ми зобразили основні функції бухгалтерського обліку.

Контрольна функція полягає в необхідності здійснення методами бухгалтерського обліку контролю за збереженням та ефективним використанням ресурсів, виконанням планових завдань, дотриманням чинного законодавства й умов угод і контрактів [6].

Інформаційна функція бухгалтерського обліку полягає в забезпеченні керівництва як структурних підрозділів, так і підприємства загалом інформацією, необхідною для здійснення контролю, планування та прийняття оперативних управлінських рішень.

Аналітична функція полягає в тому, що на підставі інформації, отриманої за даними бухгалтерського обліку, з використанням спеціальних прийомів здійснюється економічний аналіз відхилень від планових та бюджетних завдань, попередніх періодів та середньостатистичних даних по галузі задля виявлення причин та винуватців, а також розроблення заходів щодо виправлення негативних ситуацій.

Оціночна функція полягає в тому, що за її допомогою здійснюється вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку, на підставі чого є можливість визначення фінансового результату діяльності суб'єкта господарювання, зіставлення результатів діяльності за періоди, передбачення розвитку [6].

Соціальна функція бухгалтерського обліку спрямована на вирішення глобальних завдань розвитку суспільства через зміцнення локальної економіки. Це означає, що належним чином поставлений облік є надійною підтримкою та рушійною силою ефективного функціонування й розвитку підприємства, зрештою, економічне зростання вітчизняного виробника сприяє вирішенню соціальних проблем [6].

Незалежно від соціально-економічних відносин дані бухгалтерського обліку завжди були основним джерелом інформації для управління. Економічна ситуація в Україні привела до її непропорційного розвитку, який пов'язаний з нестабільною динамікою фінансових результатів діяльності підприємств. Такі результати є наслідком неефективного управління підприємства, які становлять національне багатство. Причиною вказаних явищ є відсутність своєчасної та достовірної інформації як на рівні підприємства, так і на рівні держави.

Велике значення для служб різних рівнів управління має бухгалтерська звітність, що надає інформації надійності та можливості вжиття комплексу заходів щодо неї. В сучасних ринкових умовах слід приділяти увагу науковим досягненням розвитку бухгалтерського обліку, які будуть адекватними розвитку соціально-економічних відносин у державі.

Облік відіграє важливу роль в управлінні підприємством. Підтвердження цьому є визначення, надані багатьма авторами. Зокрема, О. Островський зазначає, що бухгалтерський облік забезпечує досить об'ємну частину економічної інформації підприємства та є однією з головних управлінських функцій [7, с. 207].

Професор М. Кужельний визначає облік як складну систему забезпечення достовірною та повною інформацією користувачів про діяльність підприємства для прийняття рішень [8, с. 334].

Л. Кіндрацька зазначає, що формування інформації в межах кожної підсистеми забезпечує активну взаємодію системи бухгалтерського обліку із зовнішнім середовищем у процесі застосування користувачами потрібної інформації [9, с. 404].

Багатогранність обліку як науки дедалі більше ставить перед ним управлінські цілі, для досягнення яких обліковцю необхідно володіти сучасними ефективними методами прийняття рішень, аналізувати внутрішнє та зовнішнє середовище діяльності підприємства, передбачати можливі варіанти розвитку подій та адекватно реагувати на обставини, розробляти, аналізувати та забезпечувати здійснення визначених стратегій.

Економічна інформація – це сукупність цифр, фактів, відомостей та інших даних, які переважно кількісно відображають суспільно-економічні явища й процеси. Вона містить дані соціально-економічного планування й прогнозування, фінансових планів, первинного, оперативного та бухгалтерського обліку, статистичної звітності, економічного аналізу тощо. Інформацію, яка використовується в управлінні, класифікують за різними ознаками (рис. 4).

Управлінські рішення в сучасних умовах можуть бути зовсім різними за формою, спрямованістю, часом розроблення, прийняттям, реалізацією. Деякі рішення суб'єкт управління приймає швидко, засновуючись на наявному досвіді, інші – після ретельної математичної переробки й обґрунтування. В таких умовах упорядкування та класифікація управлінських рішень стають вкрай необхідними. Класифікація управлінських рішень дає змогу виділити класи та види рішень, що вимагають різного підходу до організації процесу управління.

Бухгалтерський облік служить інтересам задоволення соціальних потреб працівників підприємства, зростанню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції на внутрішньому та зарубіжному ринках, ефективному господарюванню із застосуванням нових прогресивних технологій. Він здійснюється безпосередньо на підставі документального оформлення всіх господарських процесів та сприяє контролю за раціональним використанням грошових і матеріальних ресурсів, не допускаючи непродуктивних витрат, запобігає виникненню штрафних санкцій за порушення договірної дисципліни тощо [12].

На основі даних бухгалтерського обліку, тобто інформації, яку керівництво збирає протягом діяльності підприємства, воно приймає управлінські рішення задля збільшення ефективності та результативності показників підприємства. Отже, управлінські рішення є досить різноманітними, види яких представлені на рис. 5.

Рис. 4. Класифікація інформації, що використовується в управлінні

Джерело: сформовано авторами на основі літературного джерела [10]

Бухгалтерський облік забезпечує інформацією, що дає можливість характеризувати поточну ситуацію, здійснювати контроль за всіма параметрами господарювання, визначити найбільш доцільні напрями розвитку підприємства та створення обґрунтованої систем.

Використання в Україні Концептуальної основи як одного з нормативних документів у сфері бухгалтерського обліку викликано характером МСФЗ. Їх розуміння й впровадження передбачає розкриття основоположних принципів та базових положень щодо застосування стандартів відповідно до вибраної облікової моделі на рівні суб'єкта господарювання.

Система бухгалтерського обліку як основне джерело необхідної інформації для прийняття управлінських рішень складається з необмеженої сукупності елементів. Залежно від складу елементів та вирішуваних завдань

виділяють декілька рівнів системи бухгалтерського обліку (рис. 6).

Національні стандарти бухгалтерського обліку зумовили стандартизацію обліку на рівні окремих країн, наступним етапом стала його стандартизація на міжнародному рівні. Нині процес міжнародної стандартизації бухгалтерського обліку паралельно здійснюється на двох рівнях, а саме регіональному та міжнародному.

На регіональному рівні стандартизація полягає у виробленні загальних принципів та стандартів обліку, застосування яких є обов'язковим для держав, що входять в конкретний регіон.

На міжнародному рівні стандартизація бухгалтерського обліку відбувається паралельно з регіональним рівнем шляхом створення міжнародної системи бухгалтерського обліку, що базується на загальних облікових принципах та єдиних стандартах [13].

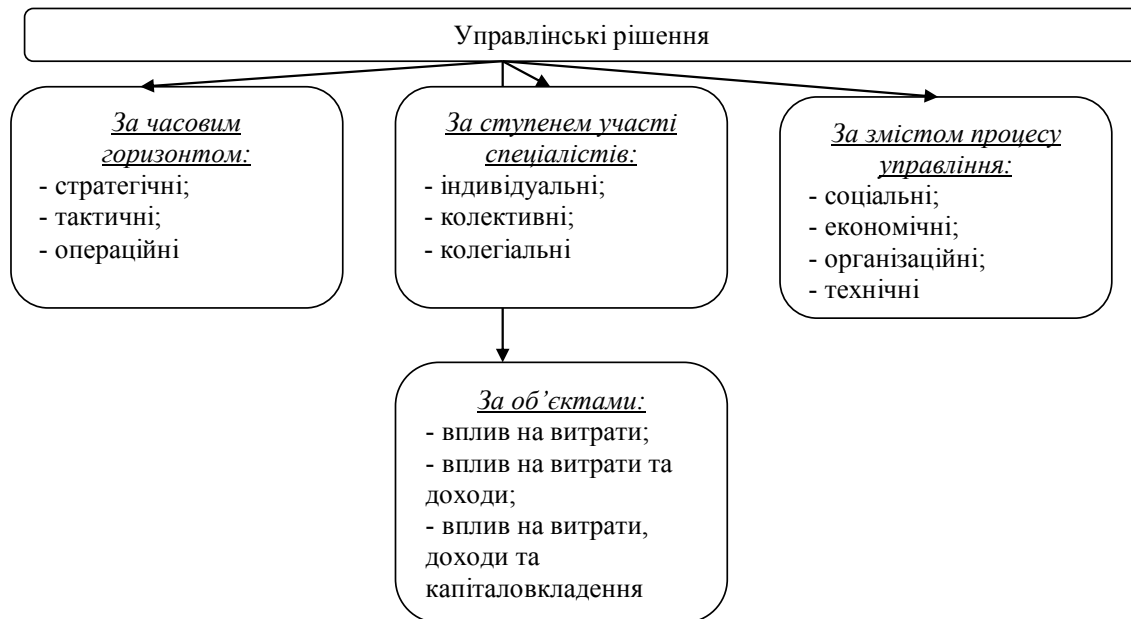

Рис. 5. Класифікація управлінських рішень

Джерело: сформовано авторами на основі літературного джерела [11]

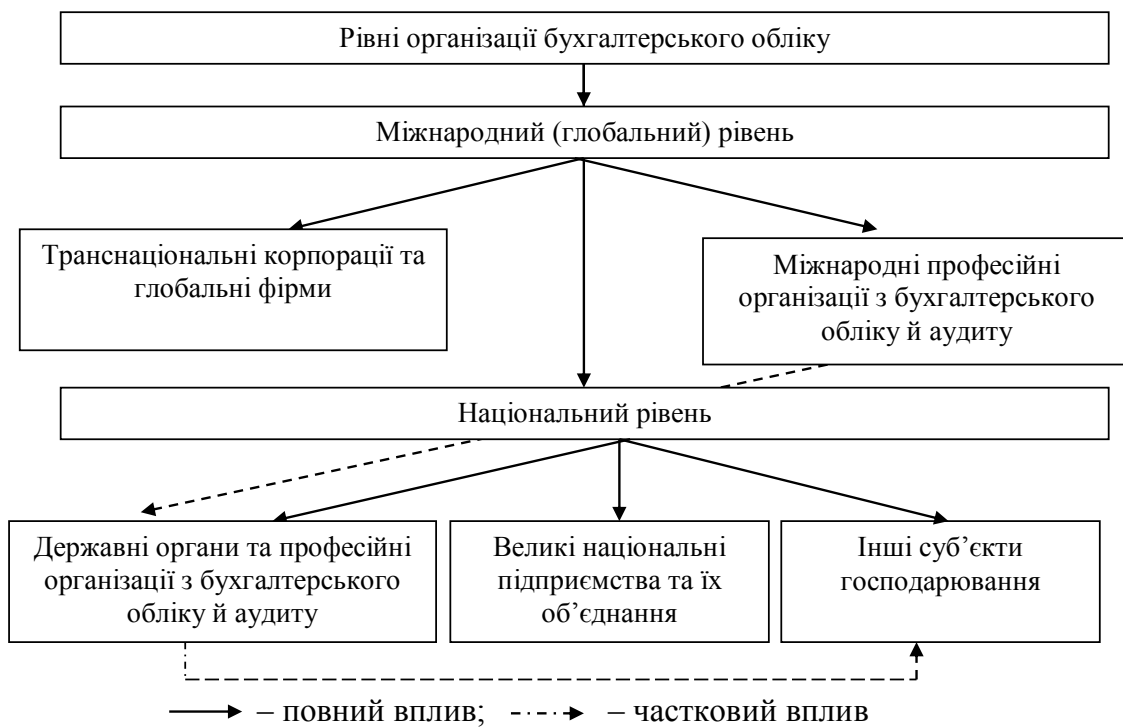

Рис. 6. Рівні бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано авторами на основі літературного джерела [13]

Співвідношення національних стандартів та МСФЗ у різних країнах різне. У багатьох розвинених країнах національні стандарти максимально наближені до міжнародних (у Великобританії, Нідерландах, США, Франції, Швейцарії, Швеції тощо). Деякі країни викорис-

товують МСФЗ як національні (Кіпр, Кувейт, Латвія, Малайзія, Пакистан тощо), інші – як основу для розроблення своїх національних стандартів (Китай, низка країн СНД, Сінгапур тощо) [13].
Управління діяльністю підприємства складається з таких етапів:

1) розроблення доцільних дій, впровадження у відповідних програмах;

2) контроль за виконанням цих програм за допомогою інформаційного забезпечення, сформованого в системі обліку;

3) розроблення системи подальших дій, спрямованих на ліквідацію негативних відхилень від запланованих господарських процесів.

Всі елементи управління господарською діяльністю підприємства пов'язані з оптимізацією рішень, які ухвалюють на основі системного перетворення облікової інформації.

Висновки з цього дослідження. На підставі прийнятих рішень кожне підприємство має змогу вчасно реагувати на проблеми, які виникають у процесі діяльності, задля покращення ефективності своєї діяльності.

Прийнятті рішення дають змогу запобігати негативний вплив різних факторів на фінансовий результат підприємства. З усіх представлених рішень керівництво вибирає для свого підприємства альтернативний варіант.

Необхідність прийняття управлінського рішення може виникнути у зв'язку як із зовнішніми обставинами (рішеннями вищої організації, необхідність врегулювання взаємовідносин з партнерами по кооперації тощо), так і з внутрішніми (відхилення від заданих параметрів виробництва, виникнення вузьких місць, виявлення резервів, порушення трудової дисципліни тощо). Ось чому те чи інше управлінське рішення є від-

повідною реакцією на зовнішні та внутрішні впливи, воно спрямоване на розв'язання проблем та максимальне наближення до заданої мети.

Управління підприємством взаємопов'язане з первинною інформацією, що групується та перетворюється в системі бухгалтерського обліку на інформаційні сукупності, які характеризують стан об'єктів обліку. Внаслідок такого перетворення інформація набуває нової якості, відмінної від початкової. Завдяки цьому бухгалтерський облік є надійною та достовірною інформаційною базою для управління господарською діяльністю підприємства.

Дані бухгалтерського обліку використовуються для складання бізнес-плану підприємства, роботи маркетингових підрозділів, стимулювання працівників, вибору ринку тощо. Бухгалтерський облік служить інтересам задоволення соціальних потреб працівників підприємства, зростанню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції на внутрішньому та зарубіжному ринках, ефективному господарюванню із застосуванням нових прогресивних технологій. Він здійснюється безпосередньо на підставі документального оформлення всіх господарських процесів та сприяє контролю за раціональним використанням грошових і матеріальних ресурсів, не допускаючи непродуктивних витрат, запобігає виникненню штрафних санкцій за порушення договірної дисципліни тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вольська В. Бухгалтерський облік як складова системи управління підприємством. *Економіка АПК*. 2012. № 8. С. 48–52. URL: <http://www.libr.dp.ua/uploads>.
2. Процес управління складається з основних і специфічних функцій і задач. URL: <https://leksii.org/14-49427.html>.
3. Цілі, завдання, функції і основні риси управління підприємством. URL: https://studopedia.com.ua/1_34223_tsili-zavdannya-funktsii-i-osnovni-risi-upravlinnya-pidpriemstvom.html.
4. Сутність процесу управління підприємством. Функції управління, їх характеристики. URL: <https://studopedia.org/11-33591.html>.
5. Роль бухгалтерського обліку в управлінні і контролі. URL: https://vuzlit.ru/675851/rol_buhgalterskogo_obliku_upravlinni_kontroli.
6. Функції, предмет і метод бухгалтерського обліку. URL: https://pidruchniki.com/1736081453210/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/funktsiyi_predmet_metod_buhgalterskogo_obliku.
7. Островский О. Типовые элементы организации бухгалтерского учета. Москва : Финансы и статистика, 1988. 207 с.
8. Кужельний М., Лінник В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : КНЕУ, 2001. 334 с.
9. Кіндрацька Л. Облік в банках. Київ : КНЕУ, 2006. 404 с.
10. Класифікація інформації. URL: https://management-books.biz/teoriya-menedjmenta_693/klasifikatsiya-informatsiji-20856.html.
11. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством. URL: https://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0366&T=02&lng=1&st=0.

12. Гаргуша С. Бухгалтерський облік як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2012. Вип. 2 (5). Т. 1. С. 64–68. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/64.pdf>.

13. Національні та міжнародні стандарти обліку і звітності. URL: https://stud.com.ua/41484/audit_ta_buhoblik.

REFERENCES:

1. Vol's'ka V. Bukhgalters'kiy oblik yak skladova sistemi upravlinnya pidpriemstvom. *Ekonomika APK*. 2012. № 8. S. 48–52. URL: <http://www.libr.dp.ua/uploads>.

2. Protses upravlinnya skladaet'sya z osnovnikh i spetsifichnikh funktsiy i zadach. URL: <https://leksii.org/14-49427.html>.

3. Tsili, zavdannya, funktsii i osnovni risi upravlinnya pidpriemstvom. URL: https://studopedia.com.ua/1_34223_tsili-zavdannya-funktsii-i-osnovni-risi-upravlinnya-pidpriemstvom.html.

4. Sutnist' protsesu upravlinnya pidpriemstvom. Funktsii upravlinnya, ikh kharakteristiki. URL: <https://studopedia.org/11-33591.html>.

5. Rol' bukhgalters'kogo obliku v upravlinni i kontroli. URL: https://vuzlit.ru/675851/rol_bukhgalterskogo_obliku_upravlinni_kontroli.

6. Funktsii, predmet i metod bukhgalters'kogo obliku. URL: https://pidruchniki.com/1736081453210/bukhgalterskiy_oblik_ta_audit/funktsiyi_predmet_metod_bukhgalterskogo_obliku.

7. Ostrovskiy O. Tipovye elementy organizatsii bukhgalterskogo ucheta. Moskva : Finansy i statistika, 1988. 207 s.

8. Kuzhel'niy M., Linnik V. Teoriya bukhgalters'kogo obliku : pidruchnik. Kiyv : KNEU, 2001. 334 s.

9. Kindrats'ka L. Oblik v bankakh. Kiyv : KNEU, 2006. 404 s.

10. Klasifikatsiya informatsii. URL: https://management-books.biz/teoriya-menedjmenta_693/klasifikatsiya-informatsiji-20856.html.

11. Bukhgalters'kiy oblik v informatsiyiniy sistemi upravlinnya pidpriemstvom. URL: https://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0366&T=02&lng=1&st=0.

12. Gargusha S. Bukhgalters'kiy oblik yak dzherelo informatsii dlya priynyattya upravlins'kikh rishen'. *Naukovi pratsi Poltavs'koї derzhavnoї agrarnoi akademii*. 2012. Vip. 2 (5). T. 1. S. 64–68. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/64.pdf>.

13. Natsional'ni ta mizhnarodni standarti obliku i zvitnosti. URL: https://stud.com.ua/41484/audit_ta_buhoblik.